

BAHADIR KALEAĞASI

DEĞİŞEN BERLİN SOKAKLARI VE TÜRKİYE

- ▶ Berlin bir dünya kenti olarak nasıl değişiyor?
- ▶ Almanya başkentinde siyasal mimari geçmişten geleceğe mesajlar taşıyor.
- ▶ Berlin sokaklarında Türk sesler.
- ▶ Türkiye-Almanya ilişkilerinde yeni söylem, yeni vizyon arayışı

Berlin'in ortasında Potsdamer Meydanı. Trafik ışıklarının dünyada ilk kullanıldığı yer. Almanya'nın 19. yüzyılda devleşen sanayi gücünün kentsel yansıması. Eski fotoğraflara taş binalar, ahşap tramvaylar, siyah otomobiller ve şapkalı insan kalabalıkları ile yansıyan meydan.

Sonra, akarken 20. yüzyılın tarihi, Nazi çizimleri ile kararın mekân. Soğuk savaş yıllarında ise, bombalarla dümdüz edilmiş geniş bir çayırlık arazi. Doğu ve Batı Berlin arasında bir "no man's land". ABD Başkanı Kennedy'nin yüksek bir platform üzerinden Doğu'ya bakarak "Ben bir Berlinliyim" dediği yer.

Bugün Potsdamer Platz Almanya'nın 21. yüzyıl simgelerinden biri. Yüksek cam binalar, dev ekranlar, mağazalar, lokantalar, kafeler, modern heykeller ve Almanya için nispeten genç insan kalabalıkları ile bir kent sanatı ve kent teknolojisi merkezi. Dünyanın 'en yeni tarihi meydanı'.

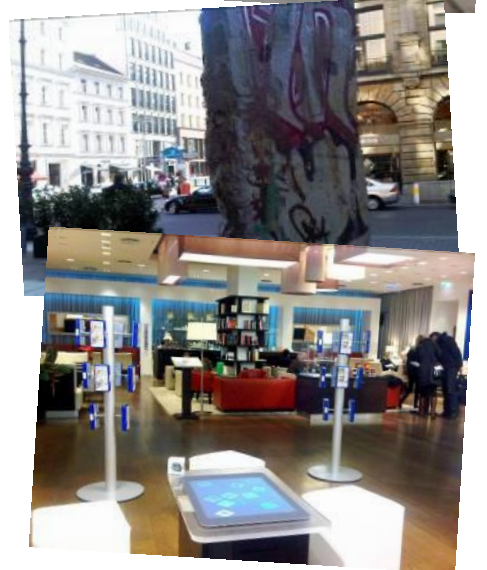
Bir Ekim akşamüstü, Avrupa'nın en şık otellerinden birindeki kokteylden çıkarak meydandaki kalabalığa karışan insanlar ise, Almanya Türkleri. Otelin müdürü de bir Türk kökenli Alman. Böylece Potsdamer Platz'ın Alman toplumunun gelecek eğilimlerini yansıtmaya iddiası eksik kalmıyor. Kentin en gözde mekânlarından birinde Almanya Türk Toplumu derneği bir etkinliğini daha tamamlıyor, meydan Türkçe seslerle doluyor.

Hemen yakındaki Friedrich Caddesi'nde de akşam ışıkları yanmaya başlıyor. Hâlbuki bir zamanlar 'demir perde' ötesine buradan geçilirdi. Checkpoint Charlie sınır kapısından duvarın ötesine, Doğu'ya geçerken bugün turistik anıt olan ünlü levha ürperti salardı biraz: "Dikkat, ABD bölgesini terk ediyorsunuz!".

Oradan Doğu Berlin'e pencereleri tuğla örülü binalar arasından, ıssız bir caddeden erişilirdi.

Bugün ise Friedrichstrasse mimari, moda, gastronomi, otomobil, ekoloji ve her türlü tasarım ürün için bir yaratıcılık sergisi olarak serpiliyor. Metro girişlerinin dikkat çeken tasarımı ise savaş öncesinden yadigar.

Caddedeki Deutsche Bank şubesi de Almanya'nın 21. yüzyıl mekânlarından biri. 'Geleceğin bankası' için bir laboratuvar burası. Geniş bir kapalı alan içinde müşteriler cam odalarda ve kitaplıkla dekore edilmiş kafede ağırlanıyor. Elektronik işlemlerin yapılabildiği ekranlı sehpa, tasarım ürünlerin ve değişik çayların satıldığı tezgâhlar, çocuk oyun odası, ileri teknolojik ortam ve fonda hoş bir müzik... Bilgi almak için güler yüzlü görevlilerle konuşurken Türk olduğumu söyleyince tabii ki hemen devreye giren genç bir Türk bankacı...

Yenilenmiş tarihin binaları

Berlin'e özel sektör heyeti olarak yapılan her seyahatte, bu kentin tarihsel mekânlarının yenilikçi mimarileri arasında mekik dokumak kaçınılmaz. Bu hafta da öyle oldu. TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner İstanbul'dan yanında Volkan Vural, Lusien Arkas, Tayfun Bayazıt ve Soli Özel ile geldi. Berlin'den de Alper Üçok ve Ebru Turhan katıldı. Almanya başkentinin siyasal mimarisinde Türkiye koridorlarını arşınladık:

- Bundestag. Almanya Federal Meclisi. Otoriter bir sanayi ülkesinin I. Dünya Savaşı sonrasındaki demokratikleşme simgesi. "Demokratsız demokrasi" olarak anılan yılları aşma çabası. Derken, küresel ekonomik kriz. Halkın bir kısmının desteği ile iktidarı fetheden Nazi partisi. Yıl 1933. Faili meçhul bir yangında kül olan Meclis. Suçlanarak kapatılan muhalefet partileri. Sonra, sıcak ve soğuk savaş yıllarında metruk bir mekân. Bugün ise çağdaş bir demokrasi alanı. Saydam siyaset simgesi. Yeniden inşa edilen genel oturma salonunda milletvekilleri görev yaparken, tepelerindeki cam kubbeye halk yürüyor. Ziyaretçiler, turistler veya bizim gibi çatıdaki meclis lokantasında görüşmeye giden heyetlerin bakışları altında çalışıyor Alman milletinin vekilleri.
- Almanya Federal Dış İşleri Bakanlığı. Nazi döneminin merkez bankası. Sonra Komünist Parti Merkez Komitesi binası. Bugün yenilenmiş, görkemli, çevre dostu bir bakanlık yerleşkesi. Buraya kaçınıcı gelişim bilmiyorum fakat ilkinin hatırlıyorum. Yıl 1988. Doğu Almanya'ya akademik ziyaret. Bize rejimin nasıl "sağlam ve yıkılmaz temeller" üzerinde durduğunu anlatmışlardı.
- Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı. Bir zamanlar Göring'in savaşta Alman hava gücünü yönettiği karargâh. Luftwaffe binası. Bugün ise Alman ekonomisinin siyasi merkezi. Bakanlık krizden çıkışın ve ekonomik büyümeye geçişin heyecanı içinde. Aynı zamanda da ücret artışı baskısı, uzun süreli işsizler, yükselen enerji fiyatları gibi önemli sıkıntı dalgalarına maruz.

İlişkilerde Yeni Mimari

Berlin ziyaretlerinde gündemdeki bazı konular son yıllarda hiç değişmiyor: göç, Alman Türkleri, vize, Kıbrıs... Her birinde giderek sıklaşan ileri adımlar var. Aynı günlerde Berlin'e resmi davetli olarak gelen KKTC Cumhurbaşkanı Eroğlu'nun da bıraktığı izlenim olumlu. Diğer bir ılık rüzgâr göç ve uyum konusunda. Çok kültürlü toplum kavramı etrafındaki olumsuz siyasal çıkışlar sürerken, Alman Cumhurbaşkanı Wulff'un Türkiye ziyareti yapıcı bir etki yaymış ülkeye. Cumhurbaşkanı Gül'ün "Mesut Özil bana hangi takımda oynaması gerektiğini sorsaydı, onu Alman takımında oynaması için cesaretlendirdim" açıklaması da olumlu yankılanmış.

Diğer taraftan, yeni konular ve eğilimler de şekillenmekte Türkiye-Almanya gündeminde: enerji işbirliği, G20, İran, çevre politikaları... AB üyeliği hedefine ise mutlak bir engel de, koşulsuz bir destek de Alman iç siyaseti açısından olası gözüküyor. Türkiye kendini yeni girdaplara düşürmezse, AB süreci ilerler.

Tarihlerinde Nazi iktidarı ve Doğu Almanya dönemlerini aşma başarısı olan Almanlar değişim süreçlerine iyimser bakabiliyor. Berlin'de Türkiye ile ilişkilerde tarihsel temelleri sarsmadan yeni bir 21. yüzyıl mimarisi arayışı var. Artık her iki ülke halkının ve de uluslararası kamuoyunun Almanya-Türkiye ilişkilerine bakışı yenilenmeli. Belki de yeni bir tasarım:

"Avrupa'nın en büyük ekonomisi ile Avrupa'nın en hızlı büyüyen büyük ekonomisi arasında işbirliği".